

**1η Τακτική Πανηγυρική Σύνοδος
της 9ης Θητείας της Κυπριακής Παιδοβουλής
Τετάρτη 20 Νοεμβρίου 2019, 10.00 πμ, Βουλή των Αντιπροσώπων, Λευκωσία**

**Έκθεση της Επαρχιακής Κοινοβουλευτικής Ομάδας Λάρνακας
για το Θέμα που τιτλοφορείται
«Ο ορισμός της Παιδική Φτώχειας»**

Έντιμε κ Πρόεδρε της Βουλής,
Κύριοι Βουλευτές,
Κύριοι εκπρόσωποι της ΠΣΕΠΕΠ,
Αξιότιμοι προσκεκλημένοι
Συνάδελφοι Παιδοβουλευτές,

Φέτος, τριάντα χρόνια μετά την υπογραφή στον ΟΗΕ, της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, αποφασίσαμε να μελετήσουμε το επίκαιρο όσο ποτέ θέμα της Παιδικής Φτώχειας. Στην Επαρχιακή Ομάδα Παιδοβουλευτών της Επαρχίας Λάρνακας, κληθήκαμε να δώσουμε τον ορισμό και στοιχεία σχετικά με την Παιδική Φτώχεια στην Κύπρο σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και παγκόσμια.

Ορισμός:

Η Παιδική Φτώχεια, όχι μόνο για την Κύπρο αλλά γενικά στην παγκόσμια βιβλιογραφία, ορίζεται ως η αποστέρηση των παιδιών από βασικά αγαθά, δικαιώματα και υπηρεσίες που παρακωλύει την κοινωνική τους κινητικότητα και την έξοδό τους από τη φτώχεια μέσω μεγαλύτερων κοινωνικών ευκαιριών.

Λέγεται ότι κάποιος ζει σε συνθήκες φτώχειας αν το εισόδημα και οι πόροι του είναι τόσο περιορισμένα ώστε να τον εμποδίζουν να έχει ένα βιοτικό επίπεδο που να θεωρείται αποδεκτό από την κοινωνία μέσα στην οποία ζει. Λόγω φτώχειας, ένα άτομο μπορεί να βιώσει πολλαπλά μειονεκτήματα όπως ανεργία, χαμηλό εισόδημα, ακατάλληλη στέγη, ανεπαρκή περίθαλψη και εμπόδια στην δια-βίου μάθηση, τις πολιτιστικές εκδηλώσεις και τη ψυχαγωγία. Στην παιδική φτώχεια επίσης, τα παιδιά στερούνται τη στέγη, το φαγητό, την περίθαλψη, το δικαίωμα συμμετοχής στην εκπαίδευση αλλά και τη ψυχαγωγία που τους είναι απαραίτητη.

Σημειώνουμε ότι στην Κύπρο η υποχρεωτική εκπαίδευση είναι κατοχυρωμένη για όλα τα παιδιά σχολικής ηλικίας (6-15 ετών) αλλά δεν καλύπτει όλα τα μικρότερα των 6 ετών, ούτε είναι υποχρεωτική μετά την ολοκλήρωση του Γυμνασιακού κύκλου.

Ποικίλα είναι τα αίτια που εντείνουν το φαινόμενο της παιδικής φτώχειας στις ευάλωτες ομάδες της κοινωνίας. Κυρίως, επηρεάζεται από τους εξής παράγοντες:

- Την κληρονομική φτώχεια: Η πλειοψηφία των παιδιών που πλήττονται από τη φτώχεια, γεννιούνται από φτωχούς γονείς. Πρόκειται για μια κατάσταση όπου τα περιουσιακά στοιχεία της οικογένειας δεν επαρκούν για την προστασία του παιδιού από τη φτώχεια ή τις κακουχίες.
- Την έλλειψη στήριξης των μονογονεϊκών οικογενειών: Αναφορά σε ορισμένα χαρακτηριστικά μελών της οικογένειας όπου ζει το παιδί π.χ. την ηλικία του γονέα – συνήθως της μητέρας, τον αριθμό των ενηλίκων- έναν σε αυτή την περίπτωση και τον αριθμό των παιδιών στην οικογένεια.
- Τους λήπτες του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος: Πρόκειται για οικογένειες όπου το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα που λαμβάνουν δεν είναι επαρκές για την κάλυψη των βασικών αναγκών τους.
- Την ανεργία: Αφορά σε οικογένειες όπου ο ένας εκ των δύο ή και οι δύο γονείς της οικογένειας δεν εργάζονται και συνεπώς δεν υπάρχει εισόδημα ή αν υπάρχει περιστασιακά, αυτό δεν είναι αρκετό για την κάλυψη των βασικών αναγκών.

Ένα παιδί αποτελεί θύμα της παιδικής φτώχειας όταν στερείται τουλάχιστον 3 από τα πιο κάτω:

Για το ίδιο το παιδί:

- Καινούρια ρούχα
- Δύο ζευγάρια παπούτσια
- Φρέσκα φρούτα και λαχανικά, κρέας και ψάρι στην διατροφή του καθημερινώς
- Κατάλληλα βιβλία
- Παιχνίδια εσωτερικού και εξωτερικού χώρου
- Δυνατότητα διασκέδασης σε ημέρες εορτών
- Δυνατότητα πρόσκλησης φίλων
- Σχολικές εκδρομές
- Διακοπές

Και γενικά για το νοικοκυριό / την οικογένεια:

- Απόκτηση ή αντικατάσταση ακατάλληλου οικιακού εξοπλισμού

- Ικανοποιητική παροχή θέρμανσης
- Αυτοκίνητο
- Internet

Πώς τα παιδιά αντιλαμβάνονται τη φτώχεια:

Κατά την Έλση Ντολιοπούλου, Καθηγήτρια του ΤΕΠΑΕ- ΑΠΘ, έρευνες έχουν δείξει ότι τα παιδιά όλων των κοινωνικών τάξεων, αρχίζουν να αντιλαμβάνονται τη διαφορά μεταξύ «πλούσιου» και «φτωχού» από την ηλικία των 3-4 ετών περίπου, χωρίς να ξέρουμε τον τρόπο με τον οποίο επηρεάζει η αντίληψή τους αυτή τα συναισθήματα ή τη συμπεριφορά τους (Naimark & Shaver, 1982; Leahy, 1983). Στην ηλικία των 5-6 χρόνων, τα νήπια αρχίζουν να κατηγοριοποιούν τους ανθρώπους σε πλούσιους και φτωχούς, με βάση κάποια συγκεκριμένα προφανή χαρακτηριστικά τους, όπως τον ρουχισμό (Edwards, 1986). Τα παιδιά φαίνεται ότι από πολύ νωρίς κατανοούν τη διαφορά ανάμεσα στην απλή επιβίωση και την Ευζωία, καταλαβαίνουν τον διαφορετικό τρόπο μεταχείρισης των φτωχών από τα παιδιά και τους ενήλικους, την επίδραση του εισοδήματος στις δυνατότητες κάποιου ατόμου, στην εκπαίδευσή του, στην υγεία του, στις οικογενειακές του σχέσεις, στα συναισθήματά του, στις ελπίδες και τα όνειρά του, ακόμη και τις προκαταλήψεις και τη βία που υφίσταται λόγω της οικονομικής του κατάστασης. Επίσης γνωρίζουν τι πρέπει να κάνουν για να βοηθήσουν τους φτωχούς είτε υλικά ή συναισθηματικά (έρευνα στο Crowley & Vulliamy, 2007).

Το κοινωνικό φαινόμενο της φτώχειας στον σύγχρονο κόσμο:

Η φτώχεια έχει πολλαπλασιαστεί σε παγκόσμιο επίπεδο τα τελευταία χρόνια, με αιτία ή αποτέλεσμα την αύξηση των διαζυγίων, των ανύπαντρων γονέων που λόγω έλλειψης των οικονομικών πόρων που απαιτούνται για την αρχή μιας νέας οικογένειας παραμένουν συχνά ως μονογονεϊκές οικογένειες, της ανεργίας και φυσικά της οικονομικής κρίσης που χειροτέρεψε την κατάσταση αφού είχε ως αποτέλεσμα μια ανεπαρκή κοινωνική πολιτική. Πολλοί άνθρωποι, συμπεριλαμβανομένων και των παιδιών, πεθαίνουν καθημερινά επειδή δεν έχουν να φάνε, πεθαίνουν διαρκώς από διάφορες ασθένειες (AIDS, πνευμονία, μαλάρια κ.ά). Οι επιπτώσεις της φτώχειας δεν περιορίζονται μόνο στα άτομα που αδυνατούν να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες, αλλά και στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό και στα μεσαία κοινωνικά στρώματα, λόγω της έλλειψης εργασίας ή της ανεπαρκώς ή καθόλου πληρωμένης εργασίας, των υψηλών φόρων κ.α.

Περισσότερο πλήττονται γυναίκες και παιδιά, οι ηλικιωμένοι, τα άτομα με χαμηλό επίπεδο μόρφωσης και οι εργαζόμενοι χαμηλής ειδίκευσης ή με μειωμένες ώρες εργασίας, οι άνεργοι, οι μονογονεϊκές οικογένειες, οι πολυμελείς οικογένειες με εξαρτώμενα παιδιά, τα άτομα με ειδικές ανάγκες και οι μετανάστες. Τα παιδιά θύματα της παιδικής φτώχειας έχουν πληγεί λόγω της μείωσης είτε των εισοδημάτων των οικογενειών τους ή των κοινωνικών παροχών.

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα δημοσιευμένα στοιχεία της Eurostat, το 2016, 25 εκατομμύρια παιδιά στην Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκονταν αντιμέτωπα με τον κίνδυνο της φτώχειας, με **τα 8 εκατομμύρια εξ αυτών να ζουν σε καθεστώς υλικής στέρησης** και να στερούνται βασικά αγαθά. Συγκεκριμένα, σε σύγκριση που έγινε ανάμεσα στα στοιχεία που συλλέχθηκαν από το 2008 μέχρι και το 2016, διαφαίνεται ότι σε δέκα κράτη μέλη της ΕΕ ο αριθμός των παιδιών που ζούσε σε συνθήκες σοβαρής υλικής στέρησης είχε αυξηθεί σημαντικά μέσα στο υπό εξέταση χρονικό διάστημα (2008-2016). Η μεγαλύτερη αύξηση σημειώθηκε στην Ελλάδα, την Κύπρο, την Ιταλία και την Ιρλανδία, με την Κύπρο να ξεπερνά σε αύξηση το 3,7%.

Το ποσοστό των παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού μπορεί να μειώνεται, ωστόσο παραμένει σε πολύ υψηλότερα επίπεδα στα περισσότερα κράτη μέλη. Μόνο η κινητοποίηση και ευαισθητοποίηση όλων μας μπορεί να αποτρέψει το γεγονός αυτό.

Διάκριση παιδικής φτώχειας και φτώχειας ενηλίκων:

Η διάκριση ανάμεσα στην παιδική και τη φτώχεια των ενηλίκων φέρνει τον διαχωρισμό ανάμεσα στις δυο κατηγορίες και τον χαρακτηρισμό πολλές φορές των παιδιών, ως ακούσια φτωχών και ως αποτέλεσμα των επιλογών ή των οικονομικών καταστάσεων των ενηλίκων. Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι τα παιδιά βιώνουν τη φτώχεια διαφορετικά από τους ενήλικες και είναι πιο επιρρεπή στις επιδράσεις της. Η πρώιμη παιδική ηλικία, ιδιαίτερα η προσχολική περίοδος, είναι βασική για την ολόπλευρη ανάπτυξη του ατόμου, καθώς μέχρι γύρω στα 10 έτη, έχουν ήδη καθοριστεί οι μαθησιακές του δυνατότητες, ενώ στην ηλικία των 15 χρόνων, η σωματική και ψυχική του υγεία, έχουν επηρεαστεί σημαντικά από τις μέχρι τότε εμπειρίες του.

Γι' αυτό, καθίσταται επιτακτική η ανάγκη για τη μείωση της φτώχειας, που να ξεκινάει όσο το δυνατόν νωρίτερα, και με τις παρεμβάσεις να γίνονται από τα πρώτα χρόνια της ζωής των παιδιών.

Ορισμένες κοινωνικές ομάδες διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να βιώσουν τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Για παράδειγμα οι οικογένειες με περισσότερα από ένα παιδιά - ειδικά οι μεγάλες και οι πολύτεκνες μονογονεϊκές οικογένειες, οι ηλικιωμένοι, οι ανάπηροι και οι οικογένειες μεταναστών και προσφύγων.

Ανάμεσα στις ομάδες που μόλις αναφέρθηκαν, δεν απουσιάζουν τα παιδιά όπως διαπιστώνουμε όλοι και γίνεται ακόμα πιο ξεκάθαρο το ότι η φτώχεια των ενηλίκων, επηρεάζει τα παιδιά.

Συγκριτικά στοιχεία της Κύπρου, με άλλες χώρες της ΕΕ και Παγκόσμια:

Σύμφωνα με σχετικές ανακοινώσεις και με στατιστική της Eurostat του 2016, η Κύπρος ανήκει στις χώρες με τα ψηλότερα ποσοστά φτώχειας, συγκεκριμένα με περίπου 28% ενώ ο μέσος όρος για την Ευρώπη ήταν 26.4%. (πίνακας 1)

Σημειώνουμε ότι για το 2018, τα στοιχεία δείχνουν μείωση της φτώχειας στην Κύπρο που κατεβαίνει στο 25.5%, όμως εξακολουθεί να είναι ψηλότερη του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης που βρίσκεται στο 23.9%.

Επίσης, το ποσοστό Παιδικής Φτώχειας είναι μεγαλύτερο από το ποσοστό της φτώχειας των ενηλίκων, κάτι που παλιά δεν συνέβαινε στον τόπο μας.

Το 2018, σε όλο τον κόσμο, πολύ μεγαλύτερο ποσοστό παιδιών ζουν σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, αφού, παγκόσμια, 264 εκατομμύρια παιδιά έχουν βγει από το σχολείο λόγω της παιδικής φτώχειας.

Τα παιδιά περνούν χρόνια σε αυτή την κατάσταση φτώχειας και τη βιώνουν χωρίς, αρκετές φορές, ποτέ να γνωρίσουν τις ανέσεις και τα όσα μη φτωχές οικογένειες θεωρούν δεδομένα. Τα παιδιά αυτά, έχουν μεγάλες πιθανότητες να μην ξεφύγουν απ' αυτή. Γενικά κινδυνεύουν περισσότερο από τους ενήλικες και είναι πιθανόν να εξελιχθούν σε φτωχούς και κοινωνικά αποκλεισμένους ενήλικες.

Από τα στοιχεία που συνέλλεξε η Eurostat προκύπτει ότι, κατά το 2017, 25% των παιδιών (ηλικίας 0-17 ετών) στην Ευρώπη των 28 κρατών μελών βρέθηκαν αντιμέτωπα με τον κίνδυνο της φτώχειας, έναντι 23% των ενηλίκων (18-64 ετών) και 18% που ανήκουν στην κατηγορία 65 ετών και άνω. Από άλλες έρευνες, προκύπτει ότι το ποσοστό των παιδιών (ηλικίας 0-17 ετών) που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού παραμένει σε πολύ υψηλότερα επίπεδα από το αντίστοιχο ποσοστό του γενικού πληθυσμού στα περισσότερα κράτη μέλη.

25 εκατομμύρια παιδιά στην Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκονται στα όρια της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, όπως προαναφέραμε. Τα στοιχεία αυτά, προκύπτουν μέσα από την επεξεργασία δευτερογενών δεδομένων που συλλέγουν τα κράτη μέλη κάθε χρόνο για το εισόδημα και τις κοινωνικές συνθήκες στη χώρα τους. Σε μια έρευνα του 2016 παρουσιάζονται τα δεδομένα ότι αν και σε ορισμένες χώρες το ποσοστό της παιδικής φτώχειας παραμένει κάτω από το 3%, όπως για παράδειγμα στη Σουηδία, στο Λουξεμβούργο στη Φιλανδία και στην Ολλανδία, την ίδια ώρα σε άλλες χώρες ένα στα τρία παιδιά βρίσκονται αντιμέτωπα με πολύ άσχημες συνθήκες φτώχειας. Σε τέτοιες συνθήκες βρίσκονται τα παιδιά στη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, την Ελλάδα (26%) και την Ουγγαρία. Η Κύπρος κρατά ένα ποσοστό του 18%. Μέχρι το 2017 σε 7 κράτη μέλη της ΕΕ αυξήθηκαν τα ποσοστά των παιδιών που ήρθαν

αντιμέτωπα με τον κίνδυνο της φτώχειας. Συγκεκριμένα η μεγαλύτερη αύξηση (πάνω από 2%) από το 2010 και εντεύθεν παρουσιάστηκε σε Ιταλία, στην Κύπρο που ξεπέρασε το 3,7%, και στην Ελλάδα. Ωστόσο σε 21 κράτη μέλη της Ε.Ε. σημειώθηκε μείωση του ποσοστού με τις μεγαλύτερες μειώσεις να λαμβάνουν χώρα στη Βουλγαρία, στην Πολωνία και στη Λετονία.

Περισσότερα από 600 εκατομμύρια παιδιά σε όλο τον κόσμο, ζουν σε συνθήκες απόλυτης φτώχειας. Συγκεκριμένα, πάνω από τα μισά παιδιά στον αναπτυσσόμενο κόσμο ζουν σε συνθήκες φτώχειας, περισσότερα από 10 εκατομμύρια πεθαίνουν κάθε χρόνο από αρρώστιες από τις οποίες θα μπορούσαν να επιβιώσουν, 6 εκατομμύρια κάτω των 5 ετών πεθαίνουν ετήσια από την πείνα και 150 εκατομμύρια τρέφονται ανεπαρκώς, ενώ παραπάνω από 100 εκατομμύρια δεν φοιτούν σε σχολείο. Παράλληλα, σύμφωνα με στοιχεία της UNICEF, ο μέσος όρος της παιδικής φτώχειας σε 41 ανεπτυγμένες χώρες έφτασε το 21% (1 στα 5 παιδιά) το 2014, ενώ η Κύπρος σημείωσε το 5^ο χαμηλότερο ποσοστό, στο 12,8%. Στην ίδια έρευνα παρουσιάζονται τα στατιστικά για την επίδοση των χωρών ως προς την επίτευξη 9 στόχων που αφορούν τη βελτίωση της ευημερίας των παιδιών.

Μεταξύ αυτών, η Κύπρος φαίνεται να επιτυγχάνει στην προσπάθειά της για την καταπολέμηση της ανισότητας με κλίμακα 5 (με 1=υψηλότερη απόδοση, 41=χαμηλότερη απόδοση) ενώ την ίδια ώρα υστερεί σε ανησυχητικό βαθμό στην εξασφάλιση της ειρήνης, στην απόδοση της δικαιοσύνης και στη διατήρηση ισχυρών θεσμών.

Η Κύπρος, πρέπει να υποστηρίξει πολιτικές σε τοπικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο, όπου οι οικογένειες να έχουν την ευκαιρία να μεγαλώσουν τα παιδιά τους με αξιοπρέπεια. Οι γονείς να έχουν εργασία και ικανοποιητικούς μισθούς, ώστε να καλύπτουν άμεσα περισσότερες ή και όλες τις ανάγκες των παιδιών. Από όσα έχουμε αναφέρει, είναι πλέον αντιληπτό πως το ποσοστό των παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού παραμένει σε πολύ υψηλά επίπεδα στα περισσότερα κράτη μέλη. Μόνο η κινητοποίηση και ευαισθητοποίηση όλων μας μπορεί να αποτρέψει το γεγονός αυτό και να προσφέρει μια καλύτερη ζωή σε όλα τα παιδιά του κόσμου. Αυτό σαν επίλογος της αναφοράς μας. Είμαστε σίγουροι ότι με τις εισηγήσεις των συναδέλφων, θα μπορέσουμε να βοηθήσουμε κι εμείς ώστε η χώρα μας να αντιμετωπίσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το μεγάλο αυτό πρόβλημα.

Ευχαριστούμε για την προσοχή σας.

Παιδοβουλευτές:

1. Μαρία Κωνσταντινίδου
2. Θεοφάνης Τσιούμας
3. Σταυριάνα Ηρακλέους
4. Παναγιώτης Χ'Κώστας
5. Κωνσταντίνα Πλαστήρα
6. Δημήτρης Χρυσοστόμου
7. Ιωάννης Πέτρου
8. Στέφανος Κυριάκου
9. Νεκταρία Κλοκκαρή
10. Ανδρέας Άρης Λαδάς

Συντονιστές:

Χρύσω Παλλαρή-Κυριάκου
Παναγιώτα Τσαλακού

Βιβλιογραφία:

- Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία
- [Ec.europa.eu](http://ec.europa.eu)
- <https://www.eurochild.org/>
- Socialpolicy.gr
- <https://childfundalliance.org/component/zdocs/document/download/1478>
- <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=20728&langId=en>
- <https://www.eapn.eu/eapn-eurochild-and-unicef-together-in-dublin-to-take-action-to-fight-child-poverty/>
- <https://infogram.com/child-poverty-2018-1hxj4888d58q4vg>
- <https://cyprus-mail.com/old/2015/11/22/one-in-four-chroved-slightly/>
- <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/hjre/article/viewFile/8849/9071.pdf>
- Έλση Ντολιοπούλου Καθηγήτρια ΤΕΠΑΕ- ΑΠΘ, «Οι επιπτώσεις της φτώχειας γενικότερα και στα παιδιά ειδικότερα και πιθανοί τρόποι παρεμβάσεων για την πρόληψη και τη μείωσή της»

Πίνακας 1.

